

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,

a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . . . 8 frt

Félévre . . . . . 4 >

Negyedévre . . . . . 2 >

Egyes szám ára 10 kr.

A z E g y e n l ő s é g m e g j e l e n i k m i n d e n v a s á r n a p .

Verhovay Gyula.

Egy izgalmas hét történetéről akarunk szólni, a legutóbbi napok eseményeiről. E történet hőse, ez események központja Verhovay Gyula. Azt az embert, a ki a botrányok lengélyén rövid idő alatt a hírnév bódító magaslatáig felkerekedett, egy lökessel taszították le a megvetés ijesztő mélységébe. A ki még néhány nappal e öbb tisztátlan tüztől kigyulladt szenvedélyvel hazafiságot árult, most néma ember lett, néma, mert ordításait többé nem hallgátják, mert a lángoló szenvedélynek látszó fanatikus hev beteges lázzá fajult, és a mit beszél, a mit ír, egy kétségbeesett agy paroxismusának tájtétközbugyborékai.

Nagyon sok történhetett, hogy ilyen nagy változás beállt. Igen is nagy dolog történt. Hallatlan botrány!

Verhovay a csángók részére gyűjtött pénzeket saját céljaira használta fel. Ez a vád. Nem ellenségei, nem üldözői vádolják, hanem az igazságszolgáltatás egyik legnevesebb képviselője, egyik legfőbb tényezője vádolja őt törvényesen hivatalból. És Verhovay, a kit e bünténnyel vádolnak, kénytelen volt a tények sujtó hatalmával szemben beismerni, hogy a csángópénzeket csakugyan saját üzleti céljaira fordította.

A vád tehát nem a sóvár boszuállás zaklatása, hanem alapos és indokolt.

A fertő iszapf-nekéről felverték a férgek undok gomolyait, a Függetlenség rothadt szinfalairól lerántották a fátyolt és irtózat kél a feltároló látványon. A nagy közönség, mely megdöbbenve áll ez irtózat előtt, visszafojtott lélekzettel várja a magyarázatot. A látványból szomorúan int felé a kérdés: Hogyan történhetett ez?

Nem oly nehéz erre válaszolni.

Verhovay multja a könyv, melyből mindenki kiolvashatja a választ, eddigi szereplése nyújtja a kulcsot a kérdés megfejtésére. Írói pályáját a perfidia meg nem számolt tényeivel kezdte és perfidia volt viharos zsurnalisztikai életének sirásója.

Mikor iskolából kicsapatva, Kassáról Budapestre jött, egy a honvédelmi miniszteriumban alkalmazott barátja ellen követett el árulást, most pedig csángó testvéreink ellen. Akkor eladta a barátja asztalfiókjában őrzött hivatalos titkokat egy ujságnak, most meg „elhelyeztette” mások pénzét a saját ujságánál. Akkor ő kapott pénzt az árulásért, most ellenben ő fizet nyolcz perczentet a „befektetésért.” Az első és utolsó csinyje közt — hosszú idő folyt le, de ő a régi maradt, nemváltozott. Verhovay a szerkesztő, az országgyűlési képviselő ép olyan, mint a diurnista Verhovay volt. Ennek tartotta őt mindenki, a ki közelebből ismerte, de a nagyközönség, mely csak tollát látta, nem akarta elhinni, hogy annak az embernek, a kinek az ajkairól a hazafiság, a becsület és a tisztesség ígéző szavai hangzanak, hogy annak az embernek a keblében ez érzések leggyöngébb gerjedelme sincsen. De még sem akadt senki, ki a közönséget idejekorán figyelmeztette volna arra a

veszedelemre, mely Verhovay szerepléséből a hazára háramlik. Nem figyelmeztették egyrészt azért, mert senki sem akarta magát tolla dühöngő meghurczoltatásának kitenni, másrészt pedig, mert nagyon jól esett sokaknak ez a sziveket megmérgező, gondolkodást meghamisító és népet ámitó irély. Ha az egyiket megtámadta, megbocsátott neki a másik. Így elősködött Verhovay éveken keresztül majd emez, majd amaz osztály rabszolgája, vagy hóhérjaként. Senki sem szerette, rettegtek tőle, talán gyűlöltek is, mert még azok is, kiknek táborában harczolt, sem valának barátai, hanem csak érdektársai.

Ezért történhetett, a mi példátlan az ujkor történetében: Hogy egy tanulatlan, minden erkölcsi és szellemi hivatás nélküli egyén hosszú ideig zsarnoki önkénnyel uralkodhassék egy ország közvéleménye fölött.

Azért történhetett, hogy páratlan vakmerőségével, még a magánügyek szentélyén is kihívóan kopogtathatott anélkül, hogy akadtak volna, kik a toll eme rakoncátlan-ságai fölötti felháborodásuknak kifejezést adni merészeltek volna. A közönség, mely eleinte néma megilletődéssel nézte e garázdalkodást, később a társadalmi morál és a közgazdasági elvek újabb iránya gyanánt fogadta Verhovaynak a zalamegyei rablások utjait jelölő tollvonásait.

Soknak tetszett ez áramlat és uszott vele, hogy kihalászszon, a mit a maga részére kihalászhat, és csak nagyon kevesen voltak, kik utjába mertek volna állani, mert Verhovay nem kimélt senkit, semmit. A ki nem fogadta el az ő ítéletét, azt megköpködté, meggyalázta, becsmérelte és szidalmazta; ha nem tetszett neki valakinek orra, hát már csalással vádolta és ha látott egy kormánypárti képviselőn új kabátot, nyomban sikkasztással gyanusítá.

Most őt vádolják a leggyalázatosabb büntettek egyikevel: sikkasztással.

Azt mondják, hogy 2200 frtot tesz az összeg, melyet a Függetlenségnél tiltott módon elkezeltek. Milyen nyomoruságos vád! Rongyos két ezer forintért egy tisztességes defraudáns még a kezét sem nyujlja ki. Most meg egy nagy politikai napilap kiadóhivatalnokát vádolnak e bünténnyel, a ki bátyja adósságát fizette ez elsikkasztott pénzekkel.

Hát már olyan egyének nálunk az erkölcsbirák, kiknek hitvány két ezer forintjuk sincsen, hogy fizessék vele a nyomdafestéket, melylyel a tisztességes emberek becsületét beszennyezik?

Sajátságos szeszélye a sorsnak! Sikkasztott csángópénzzel fizették azoknak a vérlázító cikkeknek a nyomdaköltségeit, melyek annyi ártatlan, békés honpolgár vagyoni ellen irányultak és fosztogatásokra lázítottak, mert a zalamegyei csöcselék csak nyersebben végezte azt, a mit Verhovay finomul parancsolt. Az egyik sikkasztott, hogy a másik rabolhasson.

Most már csak az a kérdés, véget ért-e Verhovay szereplése az október 14-ki dátummal? Megszűnt!

Vannak okok, enyhítő körülmények, szóval van egész egyvelege a törvénycsavaró indokoknak, melyre felmentő ítéletet alapíthatna a prókatori fufang, de a népjózan igazságérzete első pillanatban kimondta reá marasztaló ítéletét.

Mikor mult télen a függetlenségi párt kebeléből kizárta, mikor mindennemű közösséget vele megtagadott, mikor pártfelei rágalmozás miatt megfenyítették, azt hitték, hogy e büntetés sulya alatt erkölcsileg kimult.

Tévedtek. Erkölcsileg halott volt ugyan, de az utóbbi év zordon időjárása ismét felélesztette. Ott volt a felt. politikai jellemén, de nem akarták észrevenni, mert politikai jellemtelenségére szükség volt. Talán most sem hagynák alámerülni, ha az utolsó szalmaszált is nem tépte volna szét a fuldokló lázas kapkodásai közt.

Nincs mentség, elbukik elbukott,

Bogdányi.

Élő halott.

A halottak kikelnek sirjaikból s megrabolják ártatlan gyermekek álmát, özvegyek nyugalmát. A néphit azt tartja, hogy ott, a hol végig száguldanak, a mezőn a fű nem hajt ki, tenyészet nem virul, de rombolás, pusztítás üti fel tanyáját.

A közélet terén ismét végigvonult az élő halott s nyomában a rossz szellemek, nyugalmas sirra nem talált rossz emberi indulatok kísértének. Egy élő ember, a ki már halott. Meghalt, midőn a függetlenségi párt örökre kizárta kebeléből s mint fekélyt távolította el testéből. Meghalt erkölcsileg, politikailag halottja a társadalomnak, eltemette belőle a független párttal együtt osztatlanul az egész sajtó mindazt, mi ez életet emberivé teszi, s nem maradt belőle egyéb mint a physicum, melylyel elvégre a természet az utolsó nyomorult férget is felruházza. Azt hitte mindenki, hogy az élő halott megszűnt örökre létezni, hogy baráti csuhát öltve Polába vonul vezekleni, vagy kimegy Amerikába, hol senki sem ismeri multját, vagy pedig egy golyóval vet véget e földi életének, melynek bizonyára maga előtt is kevés becse lehet.

Nem tette sem egyiket, sem másikat. A közvélemény s a sajtó fel felzuduló háborgását megfoghatlan s példátlan cynismussal nézte végig. S sirjából, a hova eltemették, kikelt újra s mint kísértet száguldozta be ez országot, nyomában a sötét középkor temetőjéből kikelt szellemek árnyai kísértettek s remegéssel töltöttek el minden babonás vénasszonyt, félénk gyermekket, kishitű s kislelkű férfit.

S most újra előtérbe nyomul alakja. De most már nem a képzelet szörnyei, a sirók szellemei kísérik léptét, de igazán élő, bár a sok szenvedéstől, éhségtől elbágyadt alakok, a csángók, a „testvérek“. Ezért kellett tehát kiszólitani őket Bukovina erdős, s sziklás földjéről! Ezért kellett őket kicsalni onnan, a természettől bár mostoha, de mégis kenyeret nyújtó új hazájokból, hol ha egyebök nem is volt, de volt hitök, égő vágyuk a hajdani haza, a nagy s szabad Magyarországhoz, míg most kifáradva, csalódva, hitöktől megfosztva, csüggedt fővel szállingoznak haza az elhagyott telkekre! A dalra oly fogékony csángónép, mely a száműzetés, a távollét ideje alatt oly megkapó szivhez szóló dalokban fejezte ki honvágyát régi, vendégszerető hazája iránt, e dalokat többé nem veheti remegő ajakára. Későbbi nemzedéke ismerni fog majd dalokat fáradozomról, megcsalatsáról, a nagy haza mostohaságáról, s az utókor történetírója nem akarja majd elhinni, hogy e dalokban igazság rejlik, s ezek forrásának a regét, a képzelmet fogja vallani, mert Magyarország történetéből más nemzeti geniusz tündökölt feléje, mint a milyen ama panaszos hangokból szól.

S igaza lesz.

Mert a magyar nemzet geniusza most is hű maradt magához. Mikor hire terjedt az országban; hogy a csángótestvérek hű fiak gyanánt újra vissza akarnak térni a közös anya, a szabad hon kebelére, futóérezésként terjedt el a nemzet minden fián a viszontlátás örömeinek, a rokonságnak érzése. Herczeg ment el értök, a sajtó üdvhozsannakkal üdvözölte őket; utjokban koszorukkal, virággal, dallal, zenével, meleg kézzorítással,

TÁRCSA.

Szell György.

— Az Egyenlőség eredeti tárczája. —

Szintén antisemita! Még pedig a legkiengesztelhetlenebbek egyike, valóságos Istóczista, a ki az áttért Harkányit, Wodianert és Szitányit ép úgy gyűlöli, mint az orthodox hitű Kohnt és a neolog Kúnt; gyűlöli őket, mert abban az erős meggyőződésben él, hogy csak a zsidónak van pénze, és hogy a Harkányiak, Szitányiak és Wodianerek zsidó ősei egyenesen az ő jussából gazdagodtak meg. Olyan ő mint ama bizonyos vén asszony, a ki az emberek erkölcesinek hanyatlásáról sopánkodva panaszkolta, hogy most szeretni sem tudnak már. Szell György ur is azt hiszi, hogy mivel neki nincs pénze, hát már senkinek nincsen. Ez az oka, hogy ellensége lett a mostani gazdasági állapotoknak, melyekért a zsidókat teszi felelőssé.

Szell György Makó város képviselője és szélső balpárti politikus. Eddig csöndes tagja volt a pártnak és csak gyéren szólalt fel, mert a míg ő egy beszédet bevág, beletelik körülbelül egy ülészak. Rendesen olyan kérdések vitatásánál szokott „felállani“, melyeknél a legmindennapiasabb frázisokkal is beéri az ember és midőn a tisztelt választók kívánságainak eleget lehet tenni azzal, ha azt mondják, hogy „Tisza Kálmán ur szögére akasztotta olveit, hogy a bársonyszéket elfoglalhassa“ . . . . Az eféle államférfiaknak az antisemitismus nagyon kapóra jött, mert ez is olyan dolog, amihez azok szólhatnak legtöbbit, a kik egyébhez legkevesebbet értenék.

En ismerek egy suszterinast, a ki olyan ügyesen beszélt erről a tárgyról, hogy Istóczy ur maga is megirigyelhette tőle; pedig csak arról dikkézött, hogy a zsidó eszmadiaák még szombaton sem esznek „töltött káposztát“, a kolbász evést meg pláne valóságos bűnnek tartják, a miért is inti a keresztény közönséget, hogy ne készíttessen zsidónál. A mi a logikát illeti, hát az nem egészen eredeti, mert Szell György urtól is volt már szerencsénk ilyen kedves dedukciókat hallani, de ez csak azt bizonyítja, hogy a logika minden antisemita beszédben hasonló módon nyilatkozik; csak a forma változik, a lényeg azonban ugyanaz marad.

Makó városának számos általam jól ismert hazafias zsidó lakósa van, kiket fájdalmasan érinthette képviselőjük hirtelen kitört antisemita dühe. Fájdalmasan érinthette őket már azért is, mert Szell Györgynek azelőtt esze ágában sem volt zsidógyűlöletből szereplési anyagot csinálni. Ugy látszik Istóczy babérai nem hagyták őt nyugodni, s így ő is iparkodott azok táborába jutni, a hol olyan olcsón lehet dicsőséghez jutni.

Amióta antisemita lett, Szell György ur sokkal szorgalmasabban jár az ülésekre. Érti egyéniségének fontosságát és tudja, hogy „érdekes“ lett, no meg aztán szereti, hogy az idegen, ki az antisemita csoport után kérdezősködik, őt is abban, a padsorban bámulhassa, a hol a többi nagy férfi helyet foglal.

Mikor még nem volt antisemita pártelnök és egykori nagyságát csak sejtették, akkor is már igen komoly arccal, a homlokot államférfias ráncokba szedve járt kelt a tanácskozó

nyájas mosolylyál fogadták azt az egyszerű, műveletlen, de testvérnépet; a hon lakosai pedig versengve siettek, hogy megoszszák vendégeikkel falatjaikat.

Igazán a megváltás műve volt. A rege, hogy a hadak útján visszatérnek egykor az elszakadt testvérek, az elzüllött rokonok, megvalósult. De ki hitte, hogy Szvatopluk átkos szelleme is kísérte őket utjukban s ott legebett a szives vendéglátásnál is.

„Könyörületos szivek kegyes adománya!“ Mily szép, mily megkapó e hívó hang, hogy siessen kiki lerakni filléreit a megváltás oltárára! Mily lélekemelő volt olvashatni a „Függetlenség“-ben, majd hogy mily boldogan, kipirult arcczal hozta kis fiu megtakarított filléreit az „oltárra“ (bizonyynal kis csángófiunak szánta) majd; hogy jöttek szegény, munkától napbarnított munkások, napszámosok s adtak, a mennyit adhattak. „Könyörületos szivek kegyes adománya.“ Kis fiu! szegény munkás! a ti megtakarított filléritek nem enyhítik bujdosó csángók éhségét. De hisz szép vezércikkeket lehetett ama lapban napról napra olvasni. Majd üdvözlő, majd tervező, majd kormányt, bizottságot támadó vezércikkek sorai dőltek a rosz papir hasábjain. De ki tehet róla, hogy Isten nem teremtette ugy a csángókat, hogy vezércikkekkkel jól lakjanak?!

A magyar sajtó nem érdemelte meg, hogy így pellengére állítsák. Ki hitte volna, a ki ismeri a magyar sajtót — melynek egyik-másik szavához szó fér ugyan, de melynek tiszta hazafiságát, becsületességét még a legvakmerőbb ellensége sem merte s ne is merje soha kétségbe vonni — hogy akadhat magyar lap, melyben ily páratlan visszaélést kövessenek el, mely olvasóit, kik szent célra pénzt helyeznek le nála, ily rutul megcsalja! Igazán excellens gondolat, míg a jobb kéz vezércikkbe ömlesztzi a hazug phrásisokat, s kegyes adakozásokra hívja fel a könyörületos sziveket, azalatt a balkéz rendezgeti egész prozaiasan a nyomdai kiadásokat. Ezért tanítják tehát mindenütt, hogy a mit a jobb kéz tesz, nem tudja a bal. De hogy elég-e a büntetőtörvénykönyv szigora ily hűtlenséggel szemben; hogy mi módon sujthatja kellően a társadalom e

teremben, sőt tüntetőleg német ujságokat olvasott, hogy „europäernek“ tartásák, mint a ki tudja mit akar és mit beszél. És amit a komoly arcczal, a ránczos homlokkal és a czvikkerrel majdnem elért volna, ha hallgat, egy beszéddel megsemmisítette. Mikor első debütjét tartotta, a zsidók állítólagos káros befolyását a közgazdaságra ugyanis azzal bizonyítgatta, hogy vannak zsidó községek, a hol az anyakönyveket rendetlenül vezetik, de sőt meg is hamisítják.

Egy elvtársa beszédközben figyelmeztette őt ez abszurdumra, de ő csak folytatta a szónoklatot, mert miként utólag mondá, úgy sem fogja őt megczáfolni senki, pedig a hatást megteszi.

E rövid megjegyzésben rejlik az egész antisemita banda taktikája. A mit egy zsidó vétkezik, azt az egész zsidóságra kenni, összehordani régi és új rágalmakat, vakmerő ferdtéteket elkövetni a legnyilvánvalóbb tényeken és mindezt egy néhány kesergő „óh nép“ felkiáltással spékelní — ebben áll az antisemita izgatás összes tudománya.

Szell György különben nagyon gyarló szónok és alig hiszem, hogy az ő rhetorikájának sikerülhetne egy tüt is elraboltatni a zsidó boltból; ez ok miatt a kevésbé veszélyes antisemitákhoz sorolható, ámbátor „jó akarat“ dolgában nem lehet őt hiányban szenvedőnek mondani.

Eme diplomatikus stylust csak azért használtam itt, hogy bebizonyítsam, miszerint én is értek egy kicsit az antisemita politikához. Nem nagy mesterség, igaz. Merész szó és mondatgyártás az egész!

—nyi.

tettet: erről hadd zengjen már egyszer a vezércikkekkben az ének:

S hol történtek e példátlan visszaélések? Ott a granátos-utca szobájában, melyhez már annyi szennyes botrány emléke ragad. Innen indult ki a harc, mely a békés polgárok osztályait egymás ellen uszította; onnan támadták meg egymásután a magas clerust, főurainkat, országos zászlóainkat, tisztikarunkat; onnan intéztek támadásokat jobb ügyhöz méltó buzgalommal tudományos akadémiánk, más tudományos s szépirodalmi intézeteink, hirneves íróink, művészeink ellen; onnan keletkeztek botrányos hírek, melyek nem kimélték a polgárok családi tüzhelyét sem; onnan corumpálták ifjuságunkat, onnan emelkedtek sajtónkban eddigelé ismeretlen hangok parlamentünk, politikai életünk kiváló vezérférfaik ellen, ott ébresztette fel az élő halott társait, a középkori szellemeket sirjaikból, hogy a vallási türelmetlenség ádáz szításával a polgárok nyugalmit felzaklassa.

Onnan izgatták a jámbor, tudatlan népet, hogy lázadjon fel a törvény s társadalom ellen s koczkáztassa életét a szuronyok s golyók előtt. A nemzet történetében az utolsó fél évtized minden baja, szégyene abban a szobában leli szülőtanyáját. Az a szoba maga a sötét alvilág, mely megérdemelné, hogy mint Sodoma és Gomora földje sóval hintessék be, hogy a bün tanyáján soha élet ne viruljon.

Szegény csángók! Bolyonghatnak már vissza az alföld rónájától az Al-Dunától vissza elhagyott hazájukba. Bekopogtathatnak az ut mentén jólelkü emberekhez kenyérért, hogy kifáradt tagjaikba új erőt gyűjtsenek. De ha visszaérkeznek Bukovinába otthon hagyott gyermekeikhez, testvéreikhez, lelki atyjukhoz, ne beszéljenek a nagy haza mostohaságáról, csalfaságáról, mert Magyarország hű lakói együtt éreztek velük a szives viszontlátás s a csalódáskor egyaránt. De beszéljék el otthon, hogy találtak a testvérek hazájában egy lapot mely szép vezércikket ír; könyörületos szivektől „könyör adományokat“ gyűjt — s nyomdai kiadásokat könyvel el.

Sem a magyar nemzetet, sem a magyar sajtót nem érte gyalázat a botrány által. A feldobott kő magára a dobóra esett vissza.

S tanuságul lehetetlen, hogy egy nézetünknek kifejezést ne adjunk.

Akármenyire is corumpálva van a társadalom bizonyos rétege, hogy alig van már fogékonysága bizonyos emberi tulajdonok s igazságok iránt, akár mily elnéző is szerénységében a személye ellen intézett támadások iránt az állami jogrend magas állásu, nagyra-becsült, jellemzilárdságában példaszerű képviselője, akármenyit fed is a képviselői immunitás aegise, s akárhogy is erőlködnek a granátos-utca sophistái a szerecsent fehérre mosni: elérkezett az idő, midőn az enyészet örök sorsának hódolva megszünik az önző, népámitó hang ereje; ütött az óra, melyben az éber kakas szava a sir szellemeit visszatereli az örök sötétségbe.

—h— —ó—

Sikkasztás-e?

A Függetlenséget azzal vádolják, hogy a csángó testvéreink számára gyűjtött könyöradományokat elsikkasztotta.

És a Függetlenségnek, melyet e gyalázatos bűntényvel vádolnak, Verhovay Gyula a felelős szerkesztője és kiadótulajdonosa.

De Verhovay Gyula tagadja a sikkasztást és azt

állítja, hogy kölcsön adta valakinek a csángók részére befolyt pénzt kamatra, mert a csángó egyesületre bizni nem akarta.

Ez olyan beszéd, mint ama bizonyos tolvajnak a védekezése, a ki azt állította, hogy ő csak azért „vitte el“, mert félt, hogy más valaki ellopja...

Ki bizta meg Verhovayt azzal, hogy a befolyt könyöradományokat perczentekre kiadja? Vagy ha már az enyém és tied fogalmait a Függetlenség elvei szerint ítélte meg, miért nem adta vissza a pénzt nyomban, mikor a fenyítő hatóság felelősségre vonta? Miért irt ő háromhasábos káromkodást a főügyészség ellen, mikor sokkal egyszerűbb lett volna ártatlansága demonstrálása céljából a kérdéses 2200 frtot a rendőrség asztalára vágni? Ezzel véget vethetett volna az egész bajnak és ismeretes szemtelenségével még az ártatlanul üldözöttet is játszhatta volna, sőt a gyöngébbek előtt egy kis martyriumsági dicsfényben is tünthetete volna fel az esetet.

Miért nem ragadta meg ez egyedül lehetséges védelmet?

Mert nem volt pénze. Hát hová tette? Elköltötte, vagy miként ő mondja: befektette.

Igy okoskodik a sikkasztók legnagyobb része és a kinek kriminális praxisa van, annak az az ugynevezett „üzletbe fektetés“-féle védelmi rendszer nem újtság. A sikkasztók egyedüli mentsége ez.

Igy védekeztek a hirhedt kauczió sikkasztók: Margittai, Sós, Scholcz, Szelb Viktor sat. sat., midőn azzal vádolták, hogy a szolgálatkeresők keservesen összekaparított garasait elharácsolták.

Nem akarok a büntető törvénykönyv szakaszaira hivatkozni, melyek a fenforgó esetben a sikkasztás bűntényének ugy alanyi mint tárgyi tényálladékát határozottan megállapítják, hanem hivatkozom a nagyközönség egészséges igazságérzetére és kérdem: szabad-e szent célokra gyűjtött közpénzeket, melyeknek folyóvátételétől egy nemzet becsülete függ, kamatokra kiadni akkor, midőn e pénzre minden pillanatban szükség van? Szabad-e befektetni olyan tőkét, melyet azért adakozott a nemzeti kegyelet, hogy embereket mentsen meg a nyomortól, hogy gyermekeit adja vissza a hazának? szabad-e máshová fordítani azokat az összegeket, melyeket a csángók letelepítésére gyűjtöttek, mikor testvéreink a legnagyobb inségtől kergetve visszamenni kénytelenek Bukovinába, mert itt támogatást nem lelnek?

Ha nem bizta a csángó egyesületre, miért nem osztotta ki ő maga? Ki akadályozta volna őt abban a hazafias tényben, ha leutazik és „enszemélyesen“ átadja vala a bukovinai magyaroknak azt, a mit a nemzet részükre adakozott?

Mindezt azonban nem tette; a helyett, hogy rendeltetési helyére küldte volna, befektette 8% kamatra.

Most már az a kérdés, kinek adta, hová tette vagyis miként ő mondja: hová fektette a pénzt?

Erre abban a cikkben találunk választ, a mely a Függetlenség október 16-ki számában megjelent. E cikkben Verhovay ezeket írja: „Itt van nálunk ma is. Bármikor rendelkezésére a bekívánásra illetékes csángó bizottságnak kamataival együtt. Nyolcz napi felmondás és a nyolcz százalékra elhelyezett összeg a nemes czélnak rendelkezésére áll. Azért adtuk oly helyre, a hol nyolcz százalékot kapunk érte, hogy ezzel is a csángók ügyének tegyünk szolgálatot, mert takarékpénztáraink a náluk betett pénzt csak négy százalékkal gyümölcsöztetik.

És a hol mi a csángó pénzt befektettük, az biztos hely, biztos mint a takarékpénztár; mert az összegért főszerkesztőnk egész vagyonával, eddig szeplőtlen, becsületos nevével, tiszta szellemével, lapja hitelével felelős.

Tehát olyan helyre fektette, a mely ép oly biztos mint a takarékpénztár. Melyik ama biztos hely? A Függetlenség. Ezt mondja a cikk. Mert csak a Függetlenséget értheti akkor, midőn azt állítja, hogy főszerkesztőnk egész vagyonával, eddig szeplőtlen becsületos nevével, tiszta jellemével, lapja hitelével felelős.

Hát csakugyan olyan nagyon biztos hely-e az a Függetlenség, hogy Verhovay a takarékpénztár biztosságával egy színvonalra emeli?

Nos, ha olyan szörnyen biztos nála a pénz, hogy bármikor rendelkezésére áll a bekívánásra illetékes csángó bizottságnak, miért nem olvasta fel rögtön, a midőn kérdőre vonták a pénz miatt? Vagy a takarékpénztárak is vezérczikket szoktak irni és káromkodni, mikor a betéteket visszakövetelik tőlük? Tudtommal ez egy biztos helyen sem uzus, sem törvény, és a Függetlenség az első biztos letét, hol káromkodással tartják az embert, mikor az őrizetre bizott összeget visszakövetelik.

De van a fizetés fejében irt cikkben még valami, a mivel a bizalmatlankodó hitelezőt megnyugtanni akarja. Azt írja ugyanis, hogy az összegért főszerkesztőnk (már mint Verhovay) egész vagyonával, eddig szeplőtlen becsületos nevével, tiszta jellemével, lapja hitelével felelős.

Ezt könnyű leirni; de nehéz nem nevetni rajta.

A ki tudja, hogy mit ér a főszerkesztő egész vagyona, nem hogy 2200 frtot nem hitelezne neki, de egy sovány kopek erejéig sem engedi magát megpumpolni általa. Hiszen most legjobban látszik, hogy a „főszerkesztő egész vagyona“ mit ér, most, midőn olyan válságos helyzet előtt áll, mikor a Fortuna épület rémes árnyéka környékezni kezdi, most mikor édes öcscse egy iszonyu bűn, a sikkasztás vádja alatt áll és egész élete néhány rongyos forinttól függ, midőn mindezek daczára sem tudta az inkriminált összeget összeizzadni akkor, mikor kellett volna. Vagy talán azt a budai házat értette a nagy szó alatt? Nohát erre jobb nem hivatkoznia. Mert ha van valami, a mi kevesebb a semminél, ugy e sokat említett budai ház értéke reá nézve az; ugyanaz a ház, melynek komplikált vagyoni jogi viszonyairól annyit lehetne irni, hogy a ténta többbe kerülne az egész háznak Verhovayt illető részénél.

Marad tehát még a „főszerkesztő eddig szeplőtlen becsülete“, a mi a Függetlenséget állítólag a takarékpénztár biztossági magaslatára emelné.

Nagyon szomorú állapot, mikor becsület szóra kell adósságot csinálni; a ki az utolsó frakkját viszi a zálogházba, az is nagyobb ur a becsületszóra pumpolónál. Ha olyan nagyra van vele, próbáljon kölcsönt kérni rá. Vajjon adnak-e silány 2200 forintot is „az eddig szeplőtlen becsületére?“

Hiszen szépnek nagyon is szép dolog az a becsület, de csak addig, a mig nyolcz perczentes kölcsönök fedezésére nem használják. Verhovaynak, aki azt írta, hogy ő a csángó pénzt gyümölcsöztetés végett elhelyezte és kezeskedik érte „eddig szeplőtlen becsületével“, köteleessége lett volna a feljelentés megtételekor nyomban előteremteni az inkriminált összeget, de miután nem volt pénze, nem is

tehetne és e mulasztás az adott körülmények közt megállapítja a sikkasztás tényálladékát.

A feljelentő.

A feljelentő személyére vonatkozólag beavatott kézből a következő levelet vettük: Tekintetes szerkesztő ur! A Függetlenség, melynek taktikája most oda irányul: az egész ügyet úgy állítani a nyilvánosság elé, mintha az a kir. főügyészség bosszúállásának aktusa volna, a tények által meghazudtolatik, mert a főügyészség csak szombaton vagyis f. h. 13-án vett tudomást a feljelentésről, midőn mint vádhatóság a kötelességszerű intézkedéseket meg is tette. A feljelentést Oláh Zoltán ur tette. Oláh ur a Függetlenség munkatársa, később korrektora volt, aki aránylag csekély fizetéért nagy szolgálatokat teljesített a lapnak. Az utóbbi időben észrevette azokat a »bizonyos rendetlenségeket«, a miért is többször össze szólalt Verhovay-val; és midőn látta, hogy a szegény csángók pénzét milyen czélokra fordítják, elhatározta, hogy ő hallgatás által nem akar bűnrészessé válni. Ekkor írta meg két példányban azt a végzetes beadványt, mely két embert talán örökre megsemmisített. Oláh Zoltán még fiatal jogvégzett hivatalnok, kit bizonyára nem bosszúvágy, hanem a kötelességérzet késztetett e lépésre. Nem nézhette tovább azt a képmutatást, mely alapvonását képezi a Függetlenség fiziognomiájának.

Verhovay Lajos.

Szegény ember! Szánalomra méltó áldozat! Mert áldozat ő, és nem tettes. És ha be is vallott, jegyzőkönyvbe is mondott egyet mást, mely reá nézve kompromittáló és cselekedetét sikkasztássá bélyegzi, még sem ő a valódi bűnös. Ő nem költött 600 frtot saját passzióira, nem költhetett, mert nagyon egyszerű életmódhoz szoktatták a korábbi nélkülözések. Mi ismerjük a szerencsétlen fiatal embert és határozottan merjük állítani, hogy ő Gyula bátyjának áldozata, akin egész lelkével csügg. S.-A.-Ujhelyre is csak azért ment a szegény, mert a főszerkesztő küldte. Sőt annyira exponálta magát bátyjáért, hogy ezelőtt talán két héttel több ismeretes fővárosi nagy pénzügynöknél járt, nagyobb váltóösszegek leszámítolása czéljából, a mit azonban el nem érhetvén szülőhelyére utazott abban a reményben, hogy itt előbb megszerezheti a szükséges összeget. Verhovay Lajos végzett középiskolai tanár. Mióta bátyja a lapot megindította, ott dolgozott nála ernyedetlen szorgalommal reggeltől késő éjjelig. Ő volt a lap adminisztrátora és korrektora, mely munkát azonban később Oláhval egyetemben végzett. Határozottan miveltebb a bátyjánál, kit nem egyszer mérsékletre és higgadtságra intett.

A botrány története.

Szombaton (okt. 14.) reggel kapta a főügyészség a följelentést, hogy a »Függetlenség«-nél a csángók javára az ország különböző részeiből befolyt 2700—2800 frtból csak 550 frt és egy 20 frankos arany lett a csángó-bizottsághoz beküldve s hogy a többi pénzt Verhovay Lajos magánál visszatartotta. A kir. főügyész azonnal megkereste a főkapitányságot az ügy mibenlétének gyors megvizsgálására s ez nyomban ki is küldötte Minorich rendőrfogalmazót nyílt rendelettel Verhovay Lajos kihallgatására, aki ez időben Sátoralja-Ujhelyen szüreten volt. A kihallgatás megejtése után Minorich, Verhovay Lajost rendőri felügyelet alá helyezte s a vizsgálat folytatása végett egy polgári ruhába öltöztetett csendőrőrmester fedezete alatt magával hozta a fővárosba és egyelőre a kőbányai kapitányságnál helyezte el.

Vasárnap délben megjelent a rendőrségnél Székely Ferencz főügyészi helyettes s kérte, hogy a »Függetlenség« szerkesztőségében és kiadóhivatalában házmotózás tartassék. Az e végből kiküldött Paupera r. fogalmazó dr. Székely főügyészi helyettessel a déli órákban megjelent a »Függetlenség« helyiségében, de minthogy ott senkit sem találtak, este újból elmétek s a megejtett motozás után a kiadóhivatalban levő összes pénzutalványi szelvényeket lefoglalták és

egy dobozban lepecsételve magukkal vitték a rendőrségre. Ez alkalommal a kiadóhivatalnak minden tagját, valamint Wilkens nyomdászt is kihallgatták, ki terhelő vallomást tett.

Hétfőn reggel Minorich az általa felvett jegyzőkönyvet a Paupera által Székely főügyészi helyettes jelenlétében felvett vallomási jegyzőkönyvekkel egybevetve, délután kiment Kőbányára s onnan egy zárt kocsiban Verhovay Lajost beszállította a főkapitányságra. Itt újból kihallgatván, ellene a letartóztatási végzés kimondatott. A fogoly a főkapitánysági polgári szobában helyzetetett el.

Kedden a budapesti lapok kivétel nélkül közölték a botrányt. A Függetlenség szintén irt hasábos közleményt az ügyről. Ekkor ismerte el a nevezett lap, hogy a pénz tényleg hiányzik, és hogy ő »biztos helyre fektette« be 8% kamatra. Ugyan-e cikkben kvalifikálhatlan támadást intéz Kozma Sándor kir. főügyész ellen, kit azzal vádol, hogy csak üldözni akarja, mert a t. eszlári per alkalmából megtámadta. E dültől tajtékozó kifakadások Verhovaynak a haláldöfést adták. Az esti lapokban Komjáthi Béla orsz. képviselő, Verhovay egyik volt intimusa már közölte a hirt, hogy Kozma Sándor kir. főügyészhez levelet irt, melyben kijelenti, hogy a Függetlenség reggeli cikkén annyira megbotráncozott, hogy a nevezett laptól a kauziót megvonja. Verhovay az nap megjelenik Minorich rendőrfogalmazó előtt és kérdezi: Hát mennyi a hiányzó csángó pénz, hogy megfizessem? Minorich erre azt vállaszolja: Ezt az ur jobban tudja, mert hiszen ön adta ki percentre.

Szerdán a kir. főügyészség értesítette a polgármesteri hivatalt Komjáthi leveléről, mely szerint a Függetlenségtől a kauziót megvonta. A polgármesteri hivatal utasítja Verhovay Gyulát, az új kauzióknak a törvényes határidőn (8 nap) belül való letételére.

Verhovay ugyanaz nap kijelenti a Függetlenségben, hogy ő a cikket, mely legbensőbb barátját is undorral eltölté, nem írta, Komjáthi azonban tovább is megmaradt említett elhatározásánál. A 11—12 óra közt lakásán tartott kihallgatás alkalmával Verhovay Gyula kijelentette, hogy a pénzkezelést testvéröccse és Wilkens nyomdász vezették; hozzá tette, hogy ha kár van, ő megfizeti és hogy tegnap egy nagyobb összeget már el is küldött Somssich Pálnak, mint a csángó-bizottság elnökének; elküldött nevezetesen annyit, amennyi az ő számitása szerint, a Wilckens által elkönyvelt pénzen felül a »Függetlenség«-nél a csángók javára begyűlt.

Verhovay Somssich Pál urnak mint a csángó egyesület elnökének 1091 frt és 37 krt küldött, mely összeget Somssich Sztupa György pénztárnoknak elkönyvelés végett átadott. Verhovay Lajos szerdán újból kihallgatván, bátyja irányában élt a törvényes kedvezményrel, a menyiben reá vonatkozólag minden felvilágosítást megtagadott. Este komfortábliban szállítottak át a fortunába, hol a fenytő törvény-széknek átadatott.

Csütörtökön Verhovay védekezni kezd. A mit lehet, vissza von abból, amit a kétségbeesés zavarodottságában terhelőt vallott. Tagadja, hogy a keddi cikket ő írta volna, sőt állítólag azt sem tudta, mi van benne. De egyuttal konstatálva van az is, hogy a szóban forgó ujságcikk kézírata Verhovaynak keze vonásait kétségtelenül bizonyítja. Hirlik, hogy már valaki vállalkozott a cikk kópialására, hogy e másolatot, mely a nyomtatott cikk után készült, eredeti kéziratul bemutatassák. A Függetlenség különben újabb kifakadásoktól hemzsegő cikket közöl »A legújabb támadás« czimmal, melyben elmondja, hogy szombat és vasárnap közti éjjel jelentette neki lapja korrektora, hogy baj van. Ő állítólag nem tudta, hogy a csángó pénzeket »elkezelték« öccse és Wilkens ur, de ha ez így történt volna is, a kárért csak ő, mint szerkesztő és laptulajdonos felelős, még pedig a polgári és nem a fenytő bíróság előtt; az illetékes hatóság azonban, úgy látszik, nem osztja e nézetet, mert, mint halljuk, Verhovay Gyula ellen is megindítják a fenytő vizsgálatot.

Pénteken. Nagy György nyilatkozatot tesz közzé a lapokban, melyben a Függetlenség keddi cikkezőjét rágalmozónak deklarálja; hasonló nyilatkozat jelent meg ugyanaz napon Oláh Zoltán urtól is, a ki tagadja, hogy a Függetlenségnek mint korrektor vagy kiadóhivatalnok állandóan dolgozott volna és a keddi cikk íróját »alávaló, rágalmozó gazembernek« nyilvánítja. Mint halljuk a honvédszobor felépítésére gyűjtött

670 frtot Verhovay csak ma küldte be a bizottságnak. Egyébként említendő, hogy a »befektetett« csángópénzek egy részét 1091 ft. már lefizette ugyan, de nagyobb része 1100 frt, még mai nap is ama »biztos helyen nyolcz perczentet kamatozik« — vagyis a még hiányzó 1100 forintot még mai napig sem fizette le. Verhovay Lajos urat a Fortuna épület emeleti czellájába hozták és az ügyiratokat átadtak Heil Fausztin kir. alügyésznek, ki sikkasztás büntetése miatt kéri Verhovay Lajos ellen a vizsgálatot elrendelni. A törvényszék a vizsgálattal Czárán István bírót bizta meg, ki az ügyészi indítványhoz hozzájárulván, a vizsgálatot elrendelte. Erre az orsz. közp. honvédegyesület Tisza László elnöklete alatt ülést tartott, melyben ez eset bejelentése után elhatározott, hogy kérdést fog intézni Verhovay Gyulához a 670 forint kamatai iránt (Ezzel figyelmeztetjük a t. honvédegyesületet, hogy nyolcz perczentnél kevesebbet ne fogadjon el tőle, mert ez bevallott kamatlába a befektetett adakozásoknak. Az Egyenlőség szerk.) A. N. U. arról értesül, hogy a vizsgálatot alkalmasint Verhovay Gyulára s egy harmadik személyre is kiterjesztik.

Szombaton. Konstatáltatik, hogy a Függetlenség által az Arany szoborra gyűjtött adakozásokból egy fillért sem juttatott a nevezett lap rendeltetési helyére. E tény alapján a kir. ügyészség a vizsgálatot Verhovay Gyula ellen is elrendelteti és a mentelmi jog felfüggesztését fogja kérni. Egy tegnap megejtett újabb házmotozásnál a Függetlenség szerkesztőségében kiderült, hogy a győri árvizkárosultak segélyezésére befolyt pénzek is úgy lettek »elkezelve« mint a csángópénzek. Mindezek a fenyítő törvényszék vizsgálati illetve elbírálási tárgyat fogják képezni. Az okt. 16. megjelent (keddi) cikkről Verhovay Gyula azt nyilatkoztatja, hogy nem ő irta, hanem Pokorny Jenő főmunkatársa. Pokorny Jenő ellenben azt állítja, hogy a kérdéses cikkett nem ő, hanem Verhovay Gyula irta. Az igazság tehát az, hogy Pokorny irta és Verhovay átolvasván jóváhagyta, a mi tulajdonképen egyre megy. Általános felháborodást kelt Verhovay Gyula védekezése, daczára annak, hogy öcsce Verhovay Lajos bevallotta, miszerint ő a csángó, pénzekből 600 frtot adott Gyulának, kinek egyuttal meg is mondotta hogy honnan adja. E vallomást igazolja az üzleti könyvekben talált kimutatást is. Verhovay Lajos pedig még mindig zár alatt a Fortuna-épületben. Sic transit . . .

Az országgyűlési antisemita párt programja.

1883 octóber 8-án távol a nagyvilág zajától egész csendben történt a nagy esemény, hogy az országgyűlési antisemita párt az országház egy melléktermében megalakulván, kiadta a napi sajtó által már ismertetett programját.

Visontai Kovách László az országgyűlés háznagyja, sietett a közönséget megnyugtanni az iránt, hogy neki e pártalakulásról tudomása nem volt és hogy arról sem tud semmit, hogy e párt alakulás az országházban történt volna.

Sokkal több nyomatékot tulajdonítottunk volna azonban annak, ha Visontai Kovách László vagy a törvényhozó testület egy másik mérvadó tagja a közönséget nem a helyi viszonyok tekintetében nyugtatta volna meg, hanem declarálta vagy csak declaráltatta volna azt, hogy az antisemita párt programja sem részleteiben sem egészében az országházban pártolásra nem talál; ha annak kijelentése helyett, hogy csak annyit constatálhatott, hogy a programot aláírt négy képviselő az országház egy melléktermében együtt beszélgetett, azt jelenthette volna ki, hogy az országházban ezen négy képviselőn kívül alig beszél még valaki komolyan ugyanoly szellemben.

De ilyet állítani nem lehetett volna, mert ez homlok-egyenest ellenkeznék a valósággal.

A magyar parlament, mely oly nagy hűhóval és oly kevés sikerrel játsza az igazán szabadelvűt, az utolsó idők eseményei által annak bizonyosságát adta, hogy a szabadelvűség az ő szájában csak phrasis.

És az antisemita program megmutatta azt, hogy a parlament mely elemei pendülnek egy huron az antisemitákkal!

Ha ugyanis ezen program egyes pontjait mérlegeljük, azon meggyőződésre jutunk, hogy nincs annak egyetlenegy pontja sem, melyet a képviselőház egy nagyobb jelentékenyebb része nem irt volna már előbb zászlajára.

És láthatják ebből az Apponyiak, Somssichok és Urvaryak és az agrariusok számos hivei, hogy kiknek malmára hajtják a vizet, de láthatja a közönség is, a külföld is, hogy azok, kik állítólag a liberális elvek támaszai, kik igazságosak és méltányosoknak hirdetik magokat, mily valóban megindító egyetértésben vannak az antisemitákkal, daczára hogy váltig tagadják azt hogy antisemiták volnának, mégis mennyire törekednek az antisemitismus végczéljainak megvalósítására.

A program első pontja jelzi mintegy a végczélt, mely a zsidók deposedálásában állana, a társadalom, a közgazdaság és a polgári jogok terén.

Ezen első pontot, mely mint mondók a végczélt jelzi, eddig nyiltan — a programot aláírt négy képviselőn kívül — még nem igen vallotta senki a magáénak.

Ellenben a program első pontjának megvalósítását biztosítani kívánó 11 egyéb programpontra már számtalan adeptje van ugy a képviselőházban és annak minden pártjában, — valamint azon kívül. —

Mert hisz az agrariusok nagy serege rég zászlajára irta »a nemzeti érdekeknek megfelelő agrárpolitika által a földbirtokos osztály érdekeinek megvédését«.

De hát a nemzeti érdekeknek megfelelő agrárpolitika az antisemiták szájában nyiltan, az agrariusokéban pedig palástolva annyit jelent, hogy a zsidó szorgalmas törekvő földbirtokost vagy bérlőt deposedálni kell, hogy azonban a munkakerülő gentryt kártyán és asszonyon eldorbézolt atyai örökségébe vissza kell helyezni.

Azoknak szájában pedig, kik még adnak valamit a külszinre, e programpontra körülbelül ugy hangzik, hogy többet ér 100 hold föld a tékozló gentry mint a szorgalmas és takarékos zsidó kezében. Szóval nagyon közel áll ezen programpontra gróf Apponyi panaszaival, hogy a földbirtok »elnemzetlenesedik«, és Somsich úr nézeteihez, a ki a mozgó tőke veszedelmessége felett kesereg és az egész agrár irány azon nézetéhez, hogy a földbirtok viszonyait ugy kell rendezni, hogy munka és komoly törekvés nélkül is folyton növekedjék a földjáradék; de némileg megvalosul ezen programpontra gróf Szapáry új adótörvény javaslatában is, mely szintén ezen az ország legutnyább rétegeit képviselő földbirtokos osztályt deldelgeti.

Ha a program 3-ik pontja a korlátlan iparszabadság megszorítását kötelező ipartársulatok életbeléptetése és a képesítés kelleke útján — enunciólja, ugy ez csak a zsidó iparosoknak a keresztény ipar szervezése folytán eszközöndő háttérbe szorítását és szintén deposedálását tartja szem előtt.

Egyébként ezen programpontra tekintetében is jó lesz emlékeztetnünk arra, hogy ugy a Lajtántuli főuri socialisták valamint a Gróf Apponyi-féle socialismus is könnyen összeegyeztethető volna a benne rejlő elvi állásponttal.

A váltóképesség megszorítása! ki ne ismerné a gazdasági reactionnak ezen szintén a zsidóság és illetőleg a kereskedelem ellen forduló panaszát, mely már oly népszerű, hogy e kérdéssel foglalkozik Darányi képviselő, a gazdakör és a jogászegylet is.

Persze hogy akár megszorítják a váltóképességet akár nem, — a kisbirtokos, különösen ha belterjesebben és szorgalmasabban nem dolgozik és takarékosabban nem él, mégis csak nagy nehezen fogja a nagy adóterheket elviselhetni, az mellékes kérdés. — Fődolog az, hogy a váltóképesség, megszorítása által ad oculos demonstráltassék, hogy a zsidók ellen szükséges volt e védelmi eszköz.

Az állítólag a zsidó érdekeknek kedvező büntető kodex revisioja és esküdt székek behozatala bűnügyekben szintén nagyon jellemző tünetény.

Mi ugyanis a nem zsidók által kezelt megyei gyámpénztárak körül történt számtalan sikkasztás, és a sikkasztók oly humanus büntetése, de sokszor az egész »szenny ruha« eltüntetése eseteinek tekintetbe vételével, arra nem voltunk elkészülve

hogyan e codexet a zsidó érdekek előmozdítójának fogják tartani.

A mi pedig az esküdtszék iránti követelményt illeti, ez mutatja, hogy a zalamegyei intézők kissé szabadabb kezet akarnának azon reményben, hogy az esküdtszék a zsidó élet és a zsidó vagyon rablóját nem fogná elítélni.

Mindenesetre szép társaságba jutottak, a 19. század liberális eszméitől eltelt Dell Adamik.

És ha valami igazolja azt, hogy az esküdtszék a nálunk uralkodó nemzetiségi és felekezeti viszonyok tekintetbe vételével éppen nem tekinthető az igazságszolgáltatás megfelelő instrumentumának, hogy nem a hajthatlan tiszta igazság szolgáltatnák az esküdtszék által, ugy ezen társas találkozás bizonyítja azt.

A zsidó rituales eskü visszaállításának követelménye, oly időben, midőn a rituales gyilkosság vádja hangzik a bírósági tárgyalási terméken végig — csak nagyon természetes.

Az italmérési regale jog megszüntetésével a zsidók eltiltását, a korcsmáltatástól követeli a program.

Ez a legjellemzőbb programpont egészen eltekintve attól, hogy mutatja azon titkos köteléket mely agráriusok és antisemiták közt van.

Ugyanis azt kérdezzük: hogy jön a regale jog megváltása az antisemita programba.

Egyszerűen, mert az antisemita ideáiért anyagi hasznot nem akar feláldozni.

Ha ugyanis a zsidókat eltiltják ma a korcsmáltatástól, az agráriusok azaz a gentry kevesebb haszonbért kap a regale jogért.

Ezért kell tehát elébb megváltani a regale jogot — a mi által egy kis pénz is jutna a gentry közé — és csak azután szabad eltiltani a zsidót a korcsmáltatástól, ha ez a dédelgetett gentry kárával nem jár.

Hogy a zsidó anyakönyvek mert vezettessenek a polgári hatóság által, nem értjük, de hogy a polgári házasságot senki sem akarhatja, a kinek érdekében áll, hogy a felekezeti surlódások meg ne szűnjenek, azt tudjuk, és hogy a házban is túlsúlyban lesz azok száma, kik a zsidók és keresztények közti házasságot ellenzik — azt megmutatandja a szavazás.

Mert nálunk a pártok szabadelvűek, addig míg a phrazisok terén mozognak — ha azonban tette kerül a dolog, a legszűkkeblűbb korlátoltság felfogását látjuk.

A zsidók beözönlésének megakadályozása ellen semmi kifogásunk, csak konstatálni kívánjuk, hogy e beözönlés nem

létezik, hanem hogy tudva hazudnak azok, kik olyanról szólnak.

Egyébként nem akarunk gúnyolódni, különben megjegyeznénk, hogy hát a zsidó bevándorlásra nem is lehetne a honfui érzetekhez való apellatum által oly szépecskén pénzt csinálni, mint a csángó telepítéssel.

Ha az antisemiták nem azon pénzcsoportokkal kívánják az állami hitelügyleteit megcsináltatni, melyekkel eddig köttettek, az ellen semmi kifogásunk.

Csak hogy figyelmeztetünk arra, hogy azon pénzcsoportok, kik magok is csak 3 és 4% között kamatoztatják a kölcsönöket, mégis tán olcsóbb kamat mellett kölcsönözhetnek magoknak, mint azok, kiknél Verhovay a Csángók javára begyűlt pénzeket helyezte el, és a kik tudvalevőleg a legnagyobb biztosság mellett 8%-al kamatoztatják a betéteket.

Látjuk hogy mennyi szép találkozási pont van az egyes pártokkal az idézett programban!

Csak egy kis kölcsönös engedékenység és elnézés és meg lehet kötni a pactumot!

H I R E K.

— Rohonczy Gedeon országgyűlési képviselő úr figyelmébe lapunk egy barátja a következő sorokat ajánlja: Verhovay Gyula országgyűlési képviselő és hírlapszerkesztő aljas hazudozásai és a tisztességet, a szemérmert galádul arezul csapó eljárása az okt. 16. (keddi) cikk körül konstatált tényálladékból félreismerhetlenül kitűnik. E gyalázatos és országgyűlési mandatumát beszenyező hazudozási kapkodás nem első esete. A t. eszlári eset egy epizódjának az országházban tárgyalása alkalmával ugyanis Verhovay Gyula országgyűlési képviselő és hírlapszerkesztő kijelentette, hogy tudósításait nem Barytól kapja; ennek ellenében kijelentem, hogy Verhovay Gyula ez alkalommal az országgyűlés színe előtt nyilvánosan hazudott, mert a t. eszlári perre vonatkozó értesítéseit és tudósításainak legnagyobb részét Bary vizsgáló bírótól vette. E tekintetben bizonyosságot tehetnek Pokorny Jenő, Scholder Hugó és Oláh Zoltán urak. A többi Rohonczy Gedeon országgyűlési képviselő belátására bizzuk. *Egy szemtanu.*

— Szederkényi Nándor országgyűlési képviselő, ki a Függetlenség című napi lapot eddig is becses dolgozatokkal ellátta, megbízható oldalról vett értesítés szerint, legközelebb a Függetlenség szerkesztőségét átveszi. Verhovay Gyula pedig az ismeretes ügy miatt a szerkesztéstől visszavonul, azonban úgy, hogy tulajdonosnak megmarad és névtelenül tovább is működni fog. A kauziót az antisemita képviselők akarnák előteremteni, a mi azonban eddig nem sikerült.

„AZIENDA“ élet- és járadék biztosító-társaság Bécsben.

Zárszámodás és mérleg kimutatás 1882-ik évből.

Tartozik

MÉRLEG-SZÁMLA.

Követel

Cselekvő vagyon	frt		kr		Szorvedő vagyon	frt		kr		
Be nem fizetett részvénytőke			1,440.000	—	Részvénytőke			2,400.000	—	
Letétemény a Banque Roumaine-nél Párisban*)			1,07.063	56	» agiotartalékja			178.800	—	
Pénztári készlet december 31-én Bécsben a központi igazgatóságnál.				82.298	37	Dijtartalék és díjvitelek a viszontbiztosítók részének levonása után			2,383.434	27
Ingtalanok és pedig városi házak	3,410.192	—			Dijtartalék és díjvitelek, kártartalék és egyenlegtöbblet a nyereleményel biztosítottak osztályából			189.959	88	
földbirtok	67.500	—			A biztosított eredményű csoportbiztosítási alap	4,170,879	39			
épületi telkek Triestben	462.000	—	3,939.692	—	A nembiztosított eredményű »	639.247	72	4,860.127	11	
Állami és értékpapírok	2,200.903	41			Tartalék függőben levő haláleseti kártérítésekre	62.127	31			
Ezeken folyamatban levő kamatok	35.145	85	2,236.049	26	» esedékessé vált életesei tőkebiztosításokra	8.028	—	71.155	31	
Követelés az Azienda Assicuratrice-nél.			1,437.975	71	Jelzálogi tartozások a társaság ingatlanán az agiotartalékkal együtt			755.004	20	
» jelzálogilag biztosított kölcsönök			59.384	—	A viszontbiztosítási társaságok követelése			7.167	19	
» különféle adóknál			128.120	71	Különféle hitelezők			270.051	53	
Kölcsönök a társaság kötvényeire			427.491	60	Különtartalék a még szükségessé válható lero-vasokra			100.000	—	
Megszerzett járadékok időszerű értéke			20.474	45	Nyerelemény ezen üzleti évben			172.808	82	
Letéteményi számla			6.940	71						
Váltók a társaságban			30.450	16						
Butorzat és pénztárszékények a társaság összes irodáiban, czégtáblák és egyéb leltári tárgyak			38.778	18						
Egyenlegek és készpénz a fióküzletekben és az ügynökségeknél			468.789	60						
			11,388.508	31				11,388.508	31	

megvizsgálta és helyesnek találta:

Itezes Lajos s. k.

Weinmann L. s. k.

Grósz Berth. s. k.

Lampelmayer C. s. k.
könyvvivő.

